

TYPOGRAFIE

TYPOGRAFIE?!?

Alle drukwerk dat je dagelijks leest (of probeert te lezen) is onder andere gemaakt uit tekst. Tekst omvat de feitelijke inhoud (=de boodschap) en typografie. **Typografie is het visueel vormgeven van tekst.**

De feitelijke inhoud en typografie zijn beiden een vak op zich en het ene kan niet zonder het andere. In deze cursus wordt er niet gefocust op de feitelijke inhoud van de tekst, maar wel op de vormgeving ervan.

Een lettertype verradt je persoonlijkheid

De meesten kennen TV-gezichten van nieuwslezers, omroepsters, presentatoren of zangers. Weinigen herkennen het lettertype waarin hun krant gezet is. En toch is typografie een krachtig middel als je ze juist weet toe te passen.

Zoals alle krachtige dingen kan een lettertype goed of slecht zijn en kan het voor of tegen je werken. De keuze van het juiste lettertype kan je boodschap aantrekkelijker, leesbaarder, verstaanbaarder, gezaghebbender, overtuigender en werkingsvoller maken. De keuze van een slecht lettertype of een slechte typografie kan je boodschap ongelezen laten of je geloofwaardigheid in twijfel trekken.

De ware bedoeling van een lettertype is het verduidelijken van de boodschap. Typografie is een kunst, maar de belangrijkste opdracht van de typograaf is de tekst te dienen en niet de pagina te decoreren om de lezers te verstrooien of te amuseren.

Typografie is geen oppervlakkig ornament om aandacht te trekken. Als typografie goed gebruikt is, kan zij een pagina visueel organiseren en structureren.

Typografie werkt onderhuids

Goed typografie lijkt onzichtbaar maar werkt onderhuids. Zij brengt de boodschap van de tekst over en ze brengt een gevoel over. De *Zapfino* geeft een heel ander gevoel dan bijvoorbeeld de Gill Sans.

Lettertypes zitten vol onbewuste associaties en bijbetekenissen. Soms verwijzen zij naar specifieke gebeurtenissen en plaatsen, soms zijn dit algemene gevoelens.

Typografie is body language

Typografie is de body language of de lichaamstaal van je tekst. Je kan hetzelfde zeggen maar het gebruik van verschillende lettertypes kan de tekst anders laten klinken. Sommige lettertypes zoals Goudy Old Style zijn elegant en geraffineerd. Andere zoals Century Schoolbook zijn gewoon en no-nonsense, Avenir is eenvoudig en modern. Als je een aanmaningsbrief tot betaling zendt in een Comic Sans heeft dit niet de zakelijkheid van een brief in Helvetica.

Typografie is imago

Voor een bedrijf is een lettertype een deel van de bedrijfsidentiteit, van het bedrijfsimago. Het gebruik van het juiste lettertype kan een klein bedrijf op IBM laten lijken. Het gebruik van een verkeerd lettertype kan een groot bedrijf op de garage-van-achter-de-hoek laten lijken.

Typografie is intonatie

De manier waarop je iets zegt, kan de betekenis van een zin veranderen. Het cursief zetten van een woord accentueert dit woord en kan de inhoud veranderen.

Zo kan het zinnetje 'Ik zei dat ik daar van je hou' vijf verschillende betekenissen hebben.

'Ik zei dat ik daar van hou'
'Ik zei dat ik daar van hou'
'Ik zei dat *ik* daar van hou'
'Ik zei dat ik *daar* van hou'
'Ik zei dat ik daar van *hou*'

HET LETTERBEELD

Anatomie van een letter

Letters behoren tot de belangrijkste typografische hulpmiddelen bij de vormgeving van drukwerk; zij bepalen voor het belangrijkste deel het 'gezicht' van een grafisch product.

Er bestaan talloze soorten letters die zich op basis van acht uiterlijke kenmerken of vormparameters van elkaar onderscheiden.

- Boven- en onderkast
- Schreefloos of geschreefd
- De stand van de letter of de letterhelling
- Lettergradatie of gewicht
- Lettergrootte
- x-hoogte
- Letterbreedte
- Contrast

Boven- of onderkast

Een eerste onderscheid in de bouw is het verschil tussen kapitalen of bovenkast- en onderkastletters, met andere woorden tussen hoofdletters en kleine letters.

Kapitaal is de naam van een vorm, hoofdletter is de naam van de functie.

Teksten gezet uit kapitalen zijn minder goed leesbaar dan teksten in een onderkast omdat het oog letters vooral herkent aan het bovenste gedeelte.

De stokken van de onderkastletters werken bovendien als ankerpunten voor de oogfixatie. Zij helpen het oog bij de ooghoogwaarneming. Zij zorgen ervoor dat wij groepjes letters herkennen in tegenstelling tot een woord in kapitalen dat wij letter voor letter lezen.

Kapitalen kan men voor korte opschriften, koppen, ... gebruiken of als vormelement.

Je kan kapitalen best selectief gebruiken om de nadruk op bepaalde woorden te leggen. De opbouw van een tekst kan dus op vier manieren gebeuren:

- Selectief (gebruik van de beginkapitaal)
- Kapitaal en onderkast
- Alleen onderkast
- Alleen kapitaal

Kleinkapitalen

Naast boven- en onderkastletters treffen wij ook nog KLEINKAPITALEN aan. **Dit zijn speciaal getekende kapitaaltjes die ongeveer even hoog zijn als de x-hoogte van een onderkast-letter.** Zij zijn meestal wat breder dan de gewone kapitalen en hebben een lijndikte of grijswaardenverhouding die tussen kapitalen en onderkastletters ligt. Het zijn dus geen verkleinde kapitalen.

Initialen

Als eerste letters van een hoofdstuk van een boek of het begin van een artikel wordt soms **een grote beginletter** gebruikt, de initiaal. Een gebruik dat dateert voor de uitvinding van de boekdrukkunst. De initialen werden manueel getekend en ingekleurd. In hedendaags vormgegeven drukwerk kan een grote beginletter het paginabeeld een apart cachet geven.

Schreefloos of geschreefd

Een tweede uiterlijk kenmerk dat letters van elkaar onderscheidt, is het al of niet hebben van een schreef. Letters zonder schreef noemen we schreefloos, met schreef geschreefd. Deze schreven kunnen verschillende vormen aannemen en bepalen mee de indeling van letters in lettergroepen.

Een schreefloze letter

Een geschreefde letter

Continuïteit, als Gestaltprincipe, betekent dat visuele elementen het minst aantal onderbrekingen vragen een rechte lijn vormen. Zo hebben ook de schreven van letters een groeperende werking. Schreven helpen lezers op deze manier bij het lezen van woordbeelden. Wij lezen immers woorden, geen letters.

Schreefletters hebben een beter leesbaarheid dan schreefloze omdat zij het oog als het ware een horizontale houvast bieden en door hun **horizontale werking** een rustige indruk geven en ons helpen de aandacht vast te houden.

Daartegenover staat dat geschreefde letters om meer letterspatie vragen wegens de schreven, m.a.w. geschreefde letters zorgen voor langerlopende teksten.

Schreefloze letters hebben vooral een **verticale werking**. Daar het oog geen houvast heeft, valt het oog als het ware door de tekst.

De stand van een letter of de letterhelling

Een derde uiterlijk kenmerk waarin letter zich met elkaar onderscheiden is de stand van de letter. In de renaissance werd vanuit de romein (de rechtopstaande basisvorm van een letter) de **italic** en **oblique** afgeleid, namelijk een *schuine* versie van de letter.

Bij heel wat schreefloze letters is de basisvorm van deze schuine versie dezelfde als bij de romein maar dan speciaal cursief gezet door de typograaf. (=oblique)

Bij de geschreefde letters zal de typograaf voor bepaalde letter een nieuwe lettervorm ontworpen hebben. (=italic)

Een cursieve letter neemt minder plaats in dan een romein. Op deze manier dacht men het paginavolume van een boek te reduceren. Helaas leest een tekstvolume in italic minder vlot. Schuin heeft steeds het aureool van iets afwijkend. De cursief wordt dan ook gebruikt om iets te accentueren.

Bij de meeste lettertypes is een apart font voor de italic voorhanden. Is dit niet het geval dan wordt de romein al eens elektronisch gecursiveerd. Letters kan je dan geforceerd voor- of achterover laten hellen. Dit doe je beter niet zelf zonder de hulp van een typograaf!

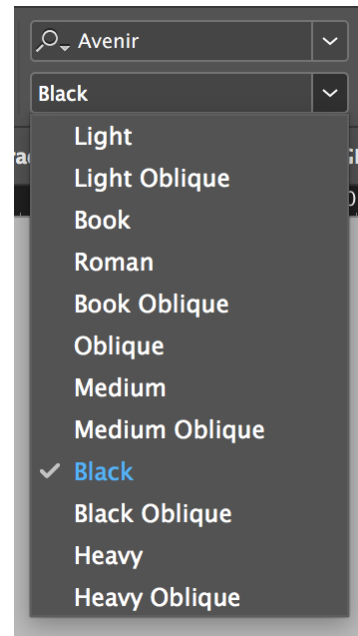
Lettergradatie of gewicht (weight)

De verschillende soorten letters die in de loop der eeuwen werden ontwikkeld hebben ieder hun naam, die ons toelaat de lettertypes te benoemen en alfabetisch te rangschikken. Deze rangschikking vind je dan ook terug in alle lettercatalogi. Met het lettertype bedoelen we steeds het basisontwerp of de familienaam van een letter. Dit noemen we de **letterfamilie**.

Een letterserie die hetzelfde basisontwerp heeft, kan in gradatie of gewicht verschillen. **De gradatie- of gewichtverschillen (of contrastverschillen) worden bepaald door de verschillen in lijndikte of lijnvoering.** Een letterfamilie kan bestaan uit:

- Light (mager)
- Book (labeur)
- Roman, regular (normaal)
- Demi-, semi-bold, medium (halfvet)
- Heavy (krachtig)
- Extra bold, black (extra-vet)

Aan deze variaties kan je nog eens een italic toevoegen. Zo kom je tot bijvoorbeeld Avenir black oblique.

Deze verschillende gradaties in het voorkomen van een lettertype bepalen de volledigheid van een lettertype en meteen het vierde uiterlijk kenmerk waarin letters zich van elkaar onderscheiden.

Lettervervormingen

De digitalisering van het letterbeeld maakt het mogelijk letters nog eens extra op allerlei manieren te 'vervormen'.

Horizontaal of verticaal rekken, versmallen, verbreden en samendrukken of een combinatie van beide zijn voorbeelden van vervormingsmogelijkheden. Dezelfde regel geldt: doe dit liever niet zonder de hulp van een typograaf.

Corpsgrootte

Het begrip corps is afkomstig uit het 'loden tijdperk'. De loden letters waren driedimensionaal. Het meten van het loden staafje volstond voor de zetter om het corps te meten. Het meten van een gedrukt letter is moeilijker omdat het om een tweedimensionaal ontwerp gaat waarop men een meeteenheid met driedimensionale oorsprong wil toepassen.

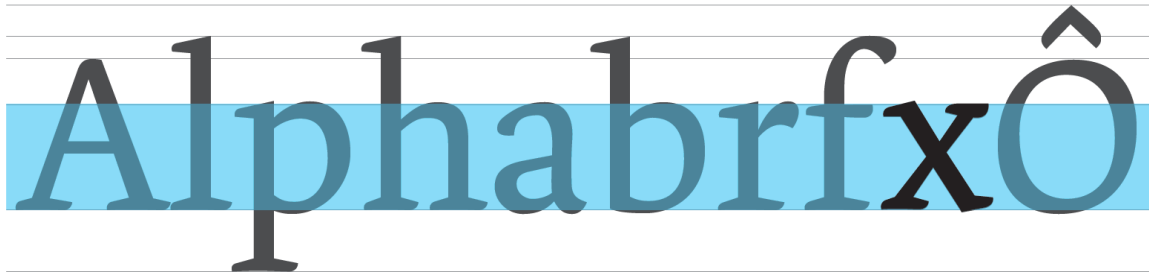
Het lettercorps is theoretisch de letterhoogte gemeten van de bovenkant van het accent tot de onderkant van de staartletter (plus een beetje meer) of de grootte van het corps is het minimale regeltransport voor een bepaalde beeldhoogte, zo dat de staartletters van een regel en de stokletters op de volgende regel elkaar juist niet raken. De lettergroottenorm wordt (om alle misverstanden te vermijden) met de nieuwe zettechnieken bepaald door de kapitaalhoogte.

Uitgaande van de letterhoogte worden corpsen ingedeeld in:

- **Consulteer- of zoekcorpsen:** De corpsen 4 tot 8, gebruikt voor naslagwerken, voetnoten, telefoongidsen, bibliografieën,...
- **Leescorpsen:** Corpsen 9 tot 12, gebruikt voor leesteksten zoals boeken, tijdschriften, kranten, ...
- **Titelcorpsen:** Van corps 14 tot ..., gebruikt voor koppen, titels, headlines in advertenties, ...
- **Kijk-, affiche- of displaycorpsen:** Van corpse 48 tot ...

x-hoogte

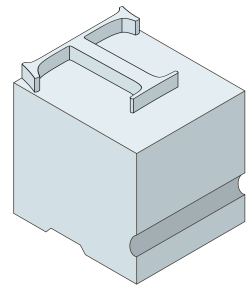
De hoogte van een onderkastletter, uitgedrukt met de hoogte van de letter x is de x-hoogte. Zij kan per lettertype bij eenzelfde corpsgrootte grote verschillen vertonen en is daarom het zesde uiterlijk kenmerk waarin letter zich van elkaar onderscheiden.

Letterbreedte (width)

De letterbreedte is de breedtemaat van een letterteken. Zij varieert van letter tot letter en van lettertype tot lettertype.

De letterbreedte wordt uitgedrukt in eenheden van het typografisch vierkant. Links en rechts van elk teken is een vaste hoeveelheid wit (vlees) bepaald zodat letters steeds evenwichtig en ritmisch gespatieerd worden. Het typografisch vierkant is een denkbeeldig vlak dat even hoog en breed is als het corps. Het vierkant is ingedeeld in een aantal eenheden dat varieert van fabrikant tot fabrikant.

Het vlees is de vrije ruimte rondom een letterteken, de smalle ruimte voor en achter, boven en onder een letterteken.

Smal- of breedlopend

De breedte van een letter wordt ook optisch bepaald door het letteroog van een letter: de binnenvorm van een gesloten letter (bv b, d, p, o, a of e, maar ook de open ruimte in bv een e, a of een A).

Het zijn letteroog en -letterbreedte die samen het zevende uiterlijk kenmerk bepalen met het smal- of breedlopend karakter van een lettertype.

Het letteroog heeft hierdoor niet alleen grote invloed op het volume van een gezette tekst maar ook op de leesbaarheid en de grijswaardenverhouding van een tekst.

Contrast

Met contrast wordt bedoeld op **de dikdunverhouding binnen de letter**. Dit contrast kan uitgesproken, minimaal of geleidelijk of licht zijn. De contrastwerking bepaalt vooral de algemene indruk (grijswaarde) van een gezette pagina.

aA aA aA aA

Kleurcontrast

Tot de contrastvormen binnen de typografie moet rekening gehouden worden met het helderheids- en kleurcontrast. Het helderheidscontrast tref je aan bij de plaatsing van letters op een grijze of getinte achtergrond. Wordt de letter op een gekleurde achtergrond of op gekleurd papier geplaatst dan heb je te maken met kleurcontrast.

Deze contrasten zullen zowel de keuze van het lettertype als de leesbaarheid beïnvloeden.

Font

Hoewel het alfabet slechts uit 26 letters bestaat, bestaat een compleet lettertype in één variant, een zogenaamd font, dikwijls uit 100 tot 228 letters en tekens. Naast onderkastletters en kapitalen heb je cijfers, speciale tekens en accenten ter beschikking in een tekenset van een lettertype.

Een letterfont is een enkele stijl, gradatie of gewicht en grootte van een lettertype zoals bijvoorbeeld *Helvetica* vet 12 punt. *Helvetica condensed* 10 punt is een ander font. Beiden behoren wel tot dezelfde familie. Deze definitie gaat terug naar de tijd van de loden letter.

HET WOORDBEELD

Uit de opeenvolging van letters ontstaat een begrip (het woord) maar ook het typografisch woordbeeld. Ook dit woordbeeld is onderworpen aan typografische wetten. De lezer richt zich immers niet op losse letters maar op woordbeelden en de samenhang tussen woorden.

Letterspatie

Een letterspatie is **de horizontale tussenruimte tussen letters**. De letterspatiëring wordt hierbij automatisch aangepast. Zo zal de spatiëring bij een kleine letterhoogte groter zijn dan bij een grote letterhoogte.

Tracking of globale aanpassing

Soms vragen woorden een aangepaste letterspatiëring:

- negatief gezette teksten (witte tekst op een zwarte achtergrond)
- cursieven

- fijnere geschreven letters
- als de snelheid van de woorddrager of van de beschouwer ook parameters worden van leesbaarheid; bijvoorbeeld signalisatielichtbakken op autowegen, woordbeelden op racewagens, ...

Bij een te grote letterspatie vallen er gaten in de woorden. Het wordt pas echt moeilijk lezen als er meer dan drie gespatiëerde regels boven elkaar worden geplaatst.

Tracking kan op één regel of een deel van een regel toegepast worden om regels beter uit te vullen, afbrekingen op te heffen of te veranderen.

Kerning of plaatselijk aanpassen

We kunnen ook **de witruimte tussen 2 letters** aanpassen, dit is kerning of plaatselijk spatiëren.

Onderstaand voorbeeld toont een teveel aan wit tussen de KA en AVA. Dit teveel aan wit wordt veroorzaakt door een teveel of tekort aan vleeswit aan zij-en bovenkanten van de letters. Via kerning kunnen we dit probleem oplossen.

KARNAVAL

Ligaturen

Ligaturen zijn 2 of meer letters die met elkaar verbonden zijn. Vooral de combinaties met de letter f. Bijvoorbeeld fi, fl en ffi.

fi fl ffi ffi

Woordafbreking of woordslag

Aan het eind van een regel moet geregeld een woord afgebroken worden (splitsing), zeker met de overvloed aan samengestelde woorden die onze taal overspoelen. Het is vooral op dit niveau van tekstconsumptie dat de lezer makkelijk geërgerd wordt. De lezer wordt immer vooral getroffen door 'leeshinder' in een tekst.

Woordafbrekingen zijn taalafhankelijk en dienen volgens de juiste regels te gebeuren. Naast de taalkundige afbrekingen spelen echter ook typografische criteria een rol.

Voor de duidelijkheid enkele typografische regels voor het afbreken van woorden.

Volgens de afbrekingsregels breek je niet af:

- in afkortingen, getallen en bedragen
- tussen titels, voorletters en de rest van namen
- als er van een woord slechts 2 letters op de regel zou overblijven, terwijl er op de volgende regel minder dan 3 letters zouden voorkomen. Dus niet bij: bij-na, ve-le, ...
- als er op de nieuwe regel een laatste lettergreep van slechts 2 letters zou komen. Dus niet: diepe-re, sala-de, ...
- tussen de medeklinkerscombinaties ng en nk. Dus niet: hen-gelen, don-ker, ...
- Vóór het achtervoegsel -lijk
- op onlogische plaatsen in woordsamenstellingen. Dus niet: ta-felkleed, boe-kenkast, ...

Daarbij komen nog de opmaakregels:

- niet meer dan drie afbrekingen onder elkaar
- geen afbreking in de laatste regel van een pagina of kolom
- breek nooit af in titels, slogans, koppen of tussenkoppen

HET REGELBEELD

Zetbreedte

De lengte van een tekstregel of de regellengte wordt bepaald door de zetbreedte. De zetbreedte is bepalend voor de corpgrootte.

In kranten en reclamebladen wordt de kostprijs bepaald door de kolombreedte (zetbreedte) en het aantal millimeter in de hoogte. De prijs wordt uitgedrukt per mm/kolom. Hier wordt dus de afweging gemaakt tussen de leesbaarheid en het aantal woorden dat weergegeven wordt. In sommige gevallen krijgen we extremen te zien, wat ten koste gaat van het leescomfort van de lezer.

Interlinie, regelafstand, leading

De regelafstand tussen twee regels wordt volgens de 'loden' typografische traditie interlinie genoemd. Bij het loodzetten was dit een dun latje lood dat tussen twee regels zetsel in kon worden geplaatst om de afstand tussen twee regels naar wens te vergroten.

Bij het digitaal zetten wordt de term interlinie meer en meer vervangen door het begrip regelafstand of leading.

De regelafstand is dan de afstand gemeten van de voet van de x tot de voet van de x van de volgende regel (van basislijn tot basislijn).

De regelafstand is in principe groter of gelijk aan de corpgrootte.

Een juiste witverdeling tussen twee regels is voor de leesbaarheid van een tekst van zeer groot belang. Vaak komt het voor dat de regels zo dicht op elkaar worden geplaatst dat de stokletters van de ene regel de staartletters van de voorgaande lijn gedeeltelijk raken.

Regelval

Bij het zetten kan je kiezen uit diverse manieren van regelverloop of regelval die mee het ritme van een pagina bepalen maar ook dikwijls de typografische stijl van een pagina bepalen.

Symmetrie, asymmetrie

Symmetrie is het principe in de typografie waarbij alle elementen vanuit de middenas van de bladspiegel opgebouwd worden. Dit geeft een rustige eenvoudige maar statische indruk.

Bij asymmetrie verschuiven de regels ten opzichte van mekaar of worden uit de middenas verplaatst. **Asymmetrie** geeft in tegenstelling tot symmetrie een beweeglijke, dynamische indruk.

Regelvalvormen

Blokregelval

Bij blokzetsel zijn de regels exact even lang. Het achteraan eventueel overblijvende wit wordt gelijk tussen de woorden verdeeld, tot de regel vol is. Vooraan en achteraan is de regel gelijnd. Dit noemt men uit **gevuld zetten of uitvullen**.

Blokzetsel is te mijden voor te kleine zetbreedtes met breedlopende lettertypes of te grote corpsen omdat er dan te veel 'gaten' in de regels ontstaan. Bovendien kan er zich achteraan een opeenvolging van afbrekingen opstapelen.

Vrije regelval

De regels kunnen aan één kant lijnen of aligneren.

Is dit vooraan dan noemen we dit **links lijnend of links gealigneerd**

Is dit achteraan dan spreken we van **rechts lijnend of rechts gealigneerd**. Rechts lijnend zetwerk wordt gebruikt voor bijschriften, die links van de afbeeldingen komen te staan.

Soms kan men dit toepassen in advertenties en inleidende teksten in tijdschriften. Voor langere teksten is deze zetwijze af te raden.

Centreren of symmetrische regelval

Het midden van elke regel staat op één lijn.
Zowel rechts als links eindigen de regels ongelijk.
Alle regels bevinden zich rond een middenas.
Deze zetwijze vraagt dan ook om ruimte.

Dynamische regelval

Noch midden noch zij-as vormen het hoofdkenmerk van deze regelval die je vooral bij tijdschriften layout aantreft. Er wordt gewerkt met groepering van teksten of verschillende tekstblokken die in een evenwichtige compositie moeten verwerkt worden.

Vormregelval

Hierbij wordt het zetwerk rondom een bepaalde vorm, figuur of afbeelding geplaatst. Het volgt er de contouren van.

Ofwel wordt met het zetwerk zelf in een vorm of figuur opgebouwd.

destreekkrant.be

WOENSDAG 7 OKTOBER 2015 | 9

NIEUW ALBUM EN NIEUW 'ZINGPALEIS' VOOR DE ROMEO'S

"We worden steeds beter"

Met het Zingpaleis en het Festival van de Ambiance nog op de planning voor 2015, leven De Romeo's nog toe naar twee grote en tal van kleinere concerten. Ondertussen verschijnt ook nog hun nieuw verzamelalbum met de mooiste Nederlandstalige begrafenislidjes. En zijn de drie zangers ook nog eens in 3D beschikbaar.

SEBASTIAAN BEDAUX

Met acht succesvolle albums op twaalf jaar tijd, een dvd, gouden en platina platen, een tiental nummer 1 hits en hun eigen Zingpaleis – dit jaar al voor de zesde keer trouwens – mogen De Romeo's ondertussen wel gekroond worden tot de drie koningen van de Vlaamse showbizz. Met hun album 'Op stap' scoorden ze begin dit jaar vreemd genoeg geen goud, maar dat zal de drie zangers worst wezen. "Elke artiest vindt dat zijn recentste album zijn beste is, maar in ons geval is dat echt wel zo. Dat de plaat geen gouden status heeft behaald, is ergens logisch. Met deze cd hebben we niet voor hits gekozen, maar hebben we geprobeerd een breder publiek aan te spreken. De fans zijn ambiancemuziek van ons gewoon, maar nu hebben we ook een dansnummer gemaakt, een nummer dat iets Coldplay-achtig heeft en zelfs twee trage liedjes. Er zijn heel veel goede reacties op gekomen, maar een nummer 1-notering kan je helaas niet zomaar kopen", aldus Davy Gilles.

'Kaarsje in mijn hart', jullie meest gevoelige nummer ooit, heeft ook nog een ander project in gang gezet.
Gunther Levi: Klopt. Wij brengen nu ook

een cd uit naar aanleiding van Allerheiligen. Het is een compilatie-cd met als titel 'Kaarsje in mijn hart' en vol met de mooiste Nederlandstalige begrafenislidjes staat. We hebben deze nummers dus niet zelf gezongen, maar wel verzameld. En het is een fantastische plaat geworden!

Chris Van Tongelen: 'Kaarsje in mijn hart' is een echt afscheidnummer en heel wat fans die het voor het eerst hoorden wisten ons te vertellen dat er weinig cd's bestonden met uitvaartnummers. Aan de uitvaartsector hebben we dan gevraagd welke nummers er vaak gedraaid worden tijdens een begrafenis. En zo zijn we tot deze compilatie gekomen.

Op 24 oktober presenteren jullie al voor de zesde keer het Zingpaleis in de Hasseltse Ethias Arena. Waarom wordt deze editie nog beter dan de vijf vorige?
Chris: Omdat vooral wij nog beter zullen zijn! (lacht) En omdat onze gasten van topniveau zijn: Natalia, Paul Severs en Ronn Moss, de steracteur en zanger uit Mooi en Meedogenloos (Ridge, red.). Het is de eerste keer dat hij in België zal optreden. En hiermee bevestigen we onze status van ambiancfeest van het jaar.

De succesformules van De Romeo's blijft

dus werken.
Davy: Onze formule werkt inderdaad nog altijd, we mogen niet klagen. Maar helaas volgen de radiostations niet altijd. En de hitparades zijn nogal radiogevoelig. We merken meteen wanneer één van onze singles opgepikt wordt door de radio, dat we dan meteen naar de kop van de ranglijst schieten.

Chris is net uit Familie gestapt. Hoe voelt het aan om zonder je Romeo-collega op de set te staan, Gunther?
Gunther: Het voelt aan alsof ik nog de enige sukkel ben die er nog een job naast moet doen. (lacht) Maar ik heb geen keuze, anders kan ik mijn kinderen geen eten geven...

Maar het valt dus wel nog te combineren?
Gunther: Nog net. Maar met twee fulltime jobs en drie kinderen begint dat wel zwaar door te wegen. Hou ouder ik word, hoe harder mijn botten kraken.

• Zingpaleis, 24 oktober, Ethias Arena Hasselt - info via www.ticketletservice.com
• Festival van de Ambiance, 5 december, Kuipke Gent - info via www.festivalvandeambiance.be

Chris, Gunther en Davy:
"Jammer dat de radiostations ons niet altijd oppikken."

Kopregels

Om de structuur van een tekst duidelijk te maken zijn koppen heel belangrijk. De onderverdeling en plaatsing van diverse soorten kopregels moeten de hiërarchie en de logica van de onderverdeling in acht nemen. Voor het maken van onderscheid in koppen staat een uitgebreide serie typografische mogelijkheden ter beschikking zoals: verschillen in lettertype, vettheidsgraad, onderlijnen, insprongen en het gebruik van kleur.

De witregel

Wit werkt als rustpunt, als een pauze in de muziek, als de witte pagina in je agenda, ...

Witruimtes optimaliseren een lay-out. Een extra witregel kan een passage accentueren in een tekst maar zal vooral belangrijk zijn bij het gebruik van alinea's, kopregels en tussenkoppen.

Titels en ondertitels dienen niet alleen om een tekst te structureren maar ook als wegwijzer binnen de layout. Zij werken niet alleen door hun grootte en contrast maar ook door het omringende wit.

De witruimte boven een tussenkop moet steeds groter zijn dan het wit dat volgt na de tussenkop.

PRAKTISCH

Rechten van lettertypes

Lettertypes zijn auteursrechtelijk beschermd. Je dient een lettertype aan te kopen alvorens je deze kunt gebruiken. Wanneer je een computer aankoopt dan zijn er standaard een aantal lettertypes geïnstalleerd. Voor deze lettertypes heb je bij de aankoop van je computer automatisch een licentie aangekocht. Dit gebeurt bijvoorbeeld ook bij het aankopen van een bepaalde software zoals Adobe InDesign.

De licenties van lettertypes kunnen variëren. Zo is het mogelijk dat een lettertype slechts op twee computers geïnstalleerd mag worden of mag je niet inzetten voor commercieel gebruik. Ga steeds na wat de specifieke licentie is van het lettertype dat je download.

De meest bekende manier om lettertypes aan te kopen is via www.fontshop.com. Je vindt er ook een selectie gratis lettertypes terug.

Andere websites waar je lettertypes kunt vinden zijn:

www.fontsquirrel.com

www.fonts.google.com

www.1001fonts.com

LETTERTYPES op je computer

Bestandstype

TrueType (.ttf) en OpenType (.otf) zijn de meest voorkomende indelingen voor lettertypes. OpenType is de meest recente indeling en omvat meer eigenschappen dan TrueType. Als je de keuze hebt tussen .ttf en .otf opteer dan altijd voor OpenType.

Installeren

Om een lettertype toe te voegen, dubbelklik je op het lettertypebestand, waarna zich een nieuw deelvenster opent en kies je voor de optie Install Font (installeer lettertype). Het

lettertype verschijnt automatisch in je Font Book of je Fonts Folder. Je kunt het lettertype nu gaan gebruiken in InDesign of andere programma's.

Voor Mac

Om te bekijken welke lettertypes er al op je Mac geïnstalleerd zijn, ga je via Applications (programma's) naar je Font Book (lettertypecatalogus). Om meerdere lettertypes in één keer te installeren selecteer je alle lettertypebestanden en sleep je deze naar je Font Book.

Voor PC

Om meerdere lettertypes in één keer te installeren op je PC ga je Start > Control Panel > Appearance and Personalization > Choose Fonts. Je selecteert en versleept de lettertypebestanden naar deze locatie.